

vezére, vezetője! Ha ő parancsol, az szent minden magyar katonának, s olyankor nem gondol se családra, se munkájára, még az életére sem, megy a parancs teljesítésére!

III. Összefoglalás. Hát szép dolog-e katonának lenni? Aztán tudjátok-e, kit visznek csak el katonának? Bizony még a nóta is azt mondja: mind elvitték a legények elejét! Aki katona, az mindjárt többnek, nagyobbbnak érzi is magát annál, akit nem találtak méltónak arra, hogy kezében fegyverrel szolgálja hazáját.

Ha katonát látunk, mit kell csinálnunk? Szeretettel nézünk rájuk. Mit visznek a katonák a sor élén? A magyar zászlót. Mit kell tennünk, ha magyar zászlót látunk? Benne az egész magyar hazát kell tisztelnünk, tehát illendően köszönünk előtte. A fiúk leveszik szépen fővegjüket, a lányok pedig fejthajtanak előtte. Hát máskor nem kell tisztelnünk a magyar zászlót? Mindig, ahányszor csak látjuk. Katonák védelmezték, katonák haltak meg érte és alatta, épp úgy tiszteljük, mint életünk védőit, a magyar katonát!

1941. november 3. hete.

Olvasmány és olvasmánytárgyalás.

III. OSZTALY.

A tanítás anyaga: Pósa Lajos: A szegény özvegyasszony c. költemény tárgyalása.

Nevelési cél: Aldozatkészség a hazáért.

I. Előkészítés. a) Érdeklődéskeltés. Mit mondtam tegnap, gyermekek? Miért kértelek benneteket arra, hogy ha valakinél otthon van valami ócska vas, azt hozza el az iskolába? Miért gyűjtjük most országszerte a vashulladékot és az ócskavasat? Mit készítenek az összegyűjtött vashulladékból? Bizony, a háborúban nagyon sok vasra van szükség. Ma pedig még nekünk nincs annyi vasunk (vasbányánk) amennyi elegendő volna ahhoz, hogy katonáink jól fel legyenek szerelve. De nemcsak a vassal kell nagyon takarékoskodnunk, hanem...? Mit gondoltok, miért kell most a kenyérrel, ruhaneművel, szappannal, zsírral, egyszóval csaknem mindennel takarékoskodnunk? Ezt úgy is mondhatjuk, hogy a haza kívánja meg tőlünk a fokozott takarékoságot.

b) Célkitűzés. Mit kívánhat tőlünk a haza? Most még tőlünk csak ilyeneket kíván, hogy takarékoskodjunk, vonjuk meg magunktól mindazt, amire nincs feltétlenül szükségünk, dolgozunk lelkiismeretesen és többet, jobban, mint máskülönben, mert a háborút csak úgy nyerhetjük meg, ha nemcsak a katonák az ellenség előtt állják meg helyüket vitézül, magyar katonamódra, hanem mi is, akik hátul vagyunk, teljes erőnkkel és minden nélkülözhető anyaggal szolgáljuk hazánkat.

Máskor is volt már ilyen szükségben a haza, amikor pol-

gárainak segítségét kérte. Egy ilyen időről szóló szép költeményt olvasok fel nektek. Pósa Lajos írta, a ti régi jó ismerőseitök.

II. Tárgyalás. a) A költemény bemutatása.

A SZEGÉNY ÖZVEGYASSZONY.

Bíró uram, azt hallottam,	Bíró uram csak hallgatja,
Hogy a haza nagyon szegény...	S könnyes szemmel tekint rája;
Nekem nincsen más egyebem,	„Hát azután miből él kend,
Csak itt ez a Csákó tehén.	Hogy az Isten is megáldja?“

Ez adta a mindennapit,	„Majd megsegít a jó Isten,
Ez táplált a gyermekemmel,	Bíró uram ne búsuljon!
Most elhoztam a hazának,	Csak a haza ne szenvedjen,
Odaadom szeretettel!	Csak a haza boldoguljon!“

b) A költemény által keltett élmény megbeszélése. Tetszett nektek ez a költemény? Mi volt benne a szép? Szépen mondta az özvegyasszony, hogy felajánlja egyetlen vagyonkáját, Csákó tehenét a hazának? (Megbeszélés.)

b) Gondolatesoportonkénti tárgyalás, szómagyarázat.

1. Bíró uram, azt hallottam,
Hogy a haza nagyon szegény...
Nekem nincsen más egyebem,
Csak itt ez a Csákó tehén.

Mit hallott az özvegyasszony? Miért gondolta azt, hogy a haza nagyon szegény? Háborúban nagy szüksége van a hazának mindenre. Gyűjtöttek a honvédség felszerelésére, ellátására. Mit csináltak azzal a tehénnel, hiszen a háborúban nem vehetik hasznát a tehénnek? (Tejét adják a betegeknek, vagy eladják a tehenet.) Mit mondott az asszony még? Nincs egyebem. Ez volt az egyetlen kincse, még odaadhatója, hát azt hozta el. Milyen szép ez, gyermekek. Hány ember van, aki azt se tudja, mennyi kincse, vagyona, háza, földje, pénze van és ha kérnek tőle valamit a haza számára, alig ad valamit, azt is csak akkor, ha kell. Ennek a szegény asszonynak egyetlen vagyona volt ez a tehén, azt is felajánlotta a hazának. Miért, mit gondoltok? Mert a hazát mindennél jobban szerette.

2. Ez adta a mindennapit,
Ez táplált a gyermekemmel.
Most elhoztam a hazának,
Odaadom szeretettel.

Hogy mondta a szegény asszony: ez adta a mindennapit. Mit jelent ez, mindennapit? A mindennapi táplálékot. Hogy

adhat a tehén mindennapi táplálékot? Ad tejet, azt megisz-
szák, vagy abból túrót, vaját, tejfölt készítenek s azt eszik
meg. A tejet sokféleképen felhasználhatják. Hányan éltek a
tehén tejéből? Az özvegyasszony és gyermeke. Tehát nemcsak
maga, hanem még a gyermekét is a tehénke táplálta. Mit mon-
dott mégis az asszony, hogy adja oda a hazának? Odaadom
szeretettel. Bizony, csak annak az ajándéknak van igazán
értelme, amit jó szívvel, szeretettel adunk másnak, a hazának.
Mit gondoltok, nagy dolgot cselekedett ez a szegény asszony,
amikor egyetlen tehenét adta a hazának? Bizony, a legnagyobb-
bat, amit egy szegény, magárahagyott özvegyasszony tehet.
Mit csinál ezután? Ki keresi meg neki a mindennapit és gyer-
mekének? Azzal most nem törődött, mert tudta jól, hogy ha
a haza szegény, mindnyájan szegények vagyunk, hogy tehát a
haza ne lásson szükségét, inkább maga vállalta a nélkülözést,
több munkát.

3. Bíró uram csak hallgatja,
S könnyes szemmel tekint rája:
„Hát azután miből él majd,
Hogy az Isten is megáldja?”

Mit mondott a bíró, amikor meghallotta az özvegyasszony
szép ajánlatát? Megkérdezte tőle, hogy miből fog élni ezután,
ha elhozta egyetlen kenyéradó tehénkéjét is? Miért mondja azt
a költő, hogy Bíró uram csak hallgatja, s könnyes szemmel
tekint rája? Miért tekintett rá könnyes szemmel? Meghatotta
bizonyosan az özvegyasszony nagy jósága, szeretete, önfelál-
dozása. Mert az, hogy egyetlen tehénkéjét ajánlotta fel a hazá-
nak, annyi, mintha a maga öreg napjainak megérdemelt kényel-
mét ajánlotta volna fel, mivel ezután neki is dolgozni kell,
hogy gyermekével megélhessen. Mit mondott a bíró még? Az
Isten is megáldja! Miért mondta ezt? Nemcsak a haza őrzi
meg a szegény özvegyasszony cselekedetét hálás emlékezetében,
hanem a jó Isten is megáldja szép tetteért. Látjátok, gyerme-
kek, milyen jóleső érzés az, másoknak adni valamit. De nem a
sokból keveset, az az igazi ajándék, adomány, amikor a kevés-
ből is oda tudjuk adni azt, ami van, sőt, ez a szegény asszony
még ennél is többet adott: egyetlen tehénkéjét, tehát minde-
nét, amije csak volt! Ennél többet még a világ leggazdagabb
embere sem tudott volna adni, ha minden vagyonát odaadja
is a hazának! Így adhat valaki sokat, nagyon sokat, mindent
a hazáért! Istenem, ha minden magyar ember meghallaná most
ennek a szegény özvegyasszonynak gyönyörű cselekedetét...

4. „Majd megsegít a jó Isten,
Bíró uram ne búsuljon!
Csak a haza ne szenvedjen,
Csak a haza boldoguljon!”

Mit mondott most az asszony? Még ő vigasztalta a bírót, hogy ne búsuljon, hiszen aki mindent adott, majd megsegíti azt a jóságos Isten! De még ha nem is volna úgy, akkor is szívesen odaadná tehénkéjét, mert a haza mindnyájunk édes-anya, s ugyan ki tudná nézni, hogy a saját édesanyja szenvedjen szükségét!

III. Összefoglalás. Látjátok gyermekek, így kellene gondolkoznunk mindnyájunknak, de sokkal boldogabb lenne a haza. Igaz, mostanában sokszor gyűjtöttünk már az iskolában is. Egyszer az árvízkárosultaknak, máskor a felszabadult felvidékiek, majd az erdélyiek számára, de ha még többet kellene is gyűjtenünk, szívesen adjunk, mert jusson eszünkbe, hogy inkább mi adjunk másoknak, mint mások adjanak nekünk! Mikor pedig a haza kér tőlünk valamit, gondolkozás nélkül teljesítsük azt, hiszen a haza mindnyájunknak életető édesanyánk, nem nézhetjük jó szívvel az ő szenvedését, ha bennünk is igaz magyar szív és lélek van!

1941. november 2. hete.

Földrajz.

IV. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: A Nagy-Alföld összefoglalása. 1. rész.
Nevelési cél: A magyar föld és népének megismerése.

I. Előkészítés. a) A Cserhát, Mátra és Bükk hegység vidékéről tanultak felújítása. (Számonkérés.)

b) Célkitűzés. Foglaljuk ma össze azt, amit a Nagy-Alföldről tanultunk!

II. Tárgyalás. a) A medence közepe. Ha ránézünk a térképre, milyen tájegységet látunk hazánk közepén? (A Nagy-Alföldet.) Mi mutatja ezt a térképen, hogy alföld a táj domborzata? (A zöld szín.) Honnan tudjuk leolvasni azt, hogy milyen magasan van a Nagy-Alföld a tenger felszíne fölött? (A magassági számok mutatják.) Olvassunk le néhány számot! Mennyit mondhatunk a Nagy-Alföld átlagos magasságának? (100–120 m) Ha csak ilyen, aránylag alacsony vidékről van szó, milyen folyásúak vizei? (Lassú.) Miért? Mert a folyóknak nincsen nagy esése, inkább elkalandoznak, kanyarognak. (Tisza.) Milyen veszedelmet rejt ez magában? (A folyók hamar kiáradnak s elöntik a környező vidéket.) Tudunk erre példát a közelmúltban? (1940- és 1941-ben katasztrófális áradások voltak a Nagy-Alföldön.) Hogyan lehet ez ellen védekezni? (Védőtöltésekkel és csatornázással.) Mindkettőre megtörténtek az intézkedések.

b) Az Alföld vizei. Melyik nagy folyót látjuk végigkanyarogni az Alföldön? (A Tiszát.) Milyen hegyvidék vizeit vezeti le a Tisza? (A környező magas hegyvidékét.) Ezért minek nevezhetjük a Tiszát az Alföld szempontjából? (Az Alföld főfolyójának.) Csakugyan, csaknem valamennyi vizét a környező